

O b s a h

Ondřej Vaculík: Úvodem	3
ROZHLAS VE SVĚTĚ	
Mgr. Alena Zemančíková: Nová vyprávění starých příběhů	4
Filip Rožánek: Multimédia a rádio, spojenci pro budoucnost	6
JUDr. Marek Beneš: Zpráva z cesty: 110. zasedání Výboru pro právní a veřejné záležitosti EBU	7
ROZHLASOVÁ TEORIE A PRAXE	
Programová konference Českého rozhlasu:	
Mgr. Peter Duhan: Český rozhlas se udržuje ideály, z nichž se zrodil	10
Závěry vystoupení jednotlivých referentů	
PhDr. Bronislava Janečková: Otazníky kolem feature (text s ukázkami z Feature Workshopu)	16
Několik poznámek k Feature Workshopu:	
MgA. Jiří Hraše	33
Mgr. Alena Zemančíková	34
Mgr. et Mgr. Božena Baluchová: Fíčer v slovenskom éteri – náročný žánr pre náročnú poslucháčsku obec	35
ROZHLASOVÁ HISTORIE	
Mgr. Eva Ješutová: Od odboček Radiojournalu k regionálním stanicím Českého rozhlasu	40
Ing. Ruzbeh Oweysi: Změny v názvosloví regionálních studií Českého rozhlasu od r. 1990	40
ROZHLASOVÁ TECHNIKA	
Filip Rožánek: Trnitá cesta digitálního rozhlasu	43
Ing. Martin Zdražil: Výroční zasedání skupiny kontaktních inženýrů Eurorádia	43

OSOBNOSTI – VÝROČÍ

Mgr. Jiří Hubička: PhDr. Blanka Kulínská	45
Mgr. Jiří Hubička: Alexandr Brautferger	45
Mgr. Jiří Hubička: Dalibor Chalupa	47
PhDr. Karel Malina: Jaroslav Beneš	50
Miloň Čepelka: Jiří Šebánek	51
Mgr. Jiří Hubička: Vladimír Tomeš	51
Jarmila Konrádová: Alena Maxová	53
PhDr. Bohuslava Kolářová: Štěpán Klouček	53
Mgr. Jiří Hubička: Petr Adler	54
Jana Vašatová: Miroslav Hršel	55
Mgr. Václav Bělohavý: Josef Kříž	56
Karel Weinlich	56
MgA. Jiří Hraše: Miloš Junek	57
Mgr. Jiří Hubička: Vladimír Cimrhakl	58
Milan Rykl: Dita Skálová	60
MgA. Jiří Hraše: Jiří Josef Hurta	61
PhDr. Bohuslava Kolářová: Marta Bekerusová	63
Mgr. Jiří Hubička: Jan Fuchs	63
Oldřich Mikulášek	65
Radim Kolek: Mojmír Smékal	65
Tomáš Černý: Dalibor Stuchlý	66
Alena Adamcová	67
Mgr. Eva Ješutová: Jaroslav Bor	68
Jarmila Růžičková: Jiří Binko	69
Mgr. Jiří Hubička: Vladimír Příkazský	69
Mgr. Eva Ješutová: Pavel Pecháček	73

RECENZE

MgA. Jiří Hraše: PhDr. Václav Smitka: Eseje o člověku	74
MgA. Jiří Hraše: Osudy Věry Štovíčkové-Heroldové, zejména z afrického kontinentu	74

DO ČÍSLA PŘISPĚLI	77
--------------------------------	----

Úvodem

Pro lidi spjaté s naším rozhlasem bude asi nejpodstatnějším příspěvkem v tomto čísle Světa rozhlasu referát, či spíše prohlášení prozatímního ředitele Českého rozhlasu Mgr. Petera Duhana o stavu Českého rozhlasu na březnové programové konferenci. Kriticky nahlíží na minulý příliš extenzivní rozvoj rozhlasu, spjatý s nepromyšlenými reorganizacemi, které vedly k mrhání silami i penězi a sledování pouze účelových cílů, jež – zaštiťující se ideálem veřejnoprávnosti – nejen znemožňovaly koncepční tvorbu programu, ale často i snižovaly jeho kvalitu. Peter Duhan klade důraz na „pozitivní a dělný duch domu, který je mnohem potřebnější než rozsáhlá a finančně nákladná rekonstrukce. Extenzita a polovičatost programové práce je důsledkem nízké kultury vnitropodnikových vztahů“.

Bronislava Janečková (vlastně v rámci už publikovaných úvah v SR od dob Zdeňka Boučka) pokračuje ve vymezení či hledání definice žánru zvaného feature, čili fíčr. Cituje charakteristiku anglického novináře Davida Randalla: „Je to žurnalistický žánr, který hloubkově vypovídá o určitých událostech nebo jevech. Jeho významným prvkem bývá příběh. Feature obsahuje svébytný autorský pohled na téma či událost.“ Podle B. Janečkové v našem rozhlasovém prostředí feature často splývá s dokumentem. Podle mého pro „fíčr“ může být příznačný právě ten „svébytný autorský pohled“, jenž v dokumentu bývá naopak utlumen ve prospěch dokumentovaného jevu. Otiskujeme také několik ukázek, které B. Janečková vybrala z deseti úspěšných zahraničních „fíčrů – osobitostí“, které v roce 2009 vzbudily pozornost na mezinárodních přehlídkách. Úvahy o feature doplňuje Alena Zemančíková postřehem, že na rozdíl od publicistiky „může být námětem (i tématem) feature naprostá marginalie, banalita, nesmysl, subjektivita stejně jako abstraktní pojem (slyšela jsem srbský feature o slově odpuštění, bosenský o jablku, ale rakouský o mollové tónině)“.

Další kapitolu z Rozhlasové historie připojuje Eva Ješutová příspěvkem „Od odboček Radiojournalu k regionálním stanicím Českého rozhlasu“. Ruzbeh Oweyssi téma doplňuje informací o změnách v názvosloví regionálních studií ČR od roku 1990.

Také pro čtenáře, kteří se příliš neorientují ve světě digitálního rozhlasu, je však podstatné sdělení Filipa Rožánka v článku „Trnitá cesta digitálního rozhlasu“, že na analogovém vysílání éteru dominují soukromé stanice a všechny volné kmitočty, které nám připadly na základě mezinárodních dohod, jsou už rozdané, takže žádná další konkurence jim nepřibude: „V desetimilionovém Česku vysílá 84 komerčních rádií + 22 stanic Českého rozhlasu.“

Rubrika „Osobnosti a výročí“ se v jistém ohledu završila: Mnohá výročí rozhlasových osobností by se po pěti či deseti letech vlastně opakovala stejným medailonem. Proto redakce takovou osobnost připomíná jinak: citací z díla, rozhovorem, další osobní vzpomínkou s odkazem k heslu v Běhalově slovníku „Kdo je kdo v sedmdesátileté historii českého rozhlasu“ nebo k publikaci „99 významných uměleckých osobností rozhlasu“. To je případ i režiséra Karla Weinlicha, jenž se 4. dubna dožil 80 let. Hodně sil! Dále i Aleny Adamcové a Oldřicha Mikuláška.

Přeji Vám pěkné čtení!

Ondřej Vaculík

ROZHLAS VE SVĚTĚ

Mgr. Alena Zemančíková

Nová vyprávění starých příběhů

Nejzásadnějšími „starými texty“ naší civilizace jsou mýty všeho druhu. A zatímco v tvorbě bohatého evropského Západu je ironicky interpretujeme, na Jihu a Východě jde o zachycení ještě živé mytologie. Rozhlas tento proces zaznamenává.

Budu psát o jednom rozhlasovém festivalu, který se poctnálně konal v Chorvatsku na ostrově Hvaru. Jmenuje se po Marko Maruličovi, jihoslovanském humanistovi, Prix Marulic a součástí názvu je i zadání: Old Texts Revisited: Nový výklad starých textů.

Ačkoliv je Prix Marulic soutěž otevřenou pro všechny světové rozhlasové tvůrce, projevuje se nejsilněji – a také nejzajímavěji – v evropských tématech. A letos s obzvláštní naléhavostí v rozporu mezi východem a západem Evropské unie.

Rozhlasové umění se uplatňuje podobně jako umění filmové ve dvou disciplínách – dramatické tvorbě a dokumentu. Vedle toho existuje i Ars Acustica, zvukové umění pracující v zásadě na hudebním principu, pole pro zvukové a hudební experimenty. O tom však řeč nebude, neboť zde jde o tříbení ryze akustických prostředků a využití nejnovějších technologií, zdaleka méně – pokud vůbec – o sdělování myšlenek.

Nejzásadnějšími „starými texty“ jsou mýty všeho druhu: od náboženské mytologie stvoření a počátků civilizace až po národní mýty a jejich symboly, po mytologii lidovou, zapsanou v pohádkách a lidových písních, až po duchařskou mytologii, městský folklor a příběhy o démonech. A zatímco v tvorbě bohatého evropského Západu (zastoupeného tentokrát zejména pořady z Německa, Velké Británie, Dánska, Norska, Švédska, Finska) šlo o ironické převyprávění starých mýtů, v pořadech z Chorvatska, Rumunska, Srbska, Bosny, Bulharska jde o zachycení mytologie ještě živé. Střední Evropa – Polsko, Slovinsko, Česká republika a Slovensko, včetně některých německých pořadů, se zabývá „starými texty“ obecné povahy – biblí, židovskou tradicí, křesťanskými dějinami.

Chorvatský rozhlas přivezl několik krátkých rozhlasových feature z žánru „etnofantastika“. V tomto případě jde o vyprávění místních lidí o podivných úkazech. Nej působivější z nich byl příběh o lidech bez hlavy vyprávěný dvěma rolníky z Šestiny u Záhřebu. 31. října 1954 došlo na lince tramvaje ze hřbitova Mirogoj k strašné havárii, při níž bylo zabito 20 lidí a dalších 40 bylo těžce raněno. Několik dní poté viděli venkované průvod bezhlavých lidí, za nimiž viditelně kráčela smrt, obešla místo neštěstí a spolu s mrtvými odkráčela ulicí. O zjevení vyprávějí do mikrofonu po mnoha letech, pomalu, klidně, a silou jejich řeči jako by se celý výjev znovu objevil.

Jiný chorvatský pořad vyprávěl o lidech na hranici Hercegoviny, kteří pěstují zpěv zvaný Ganga. Ganga je pro naše uši spíš hulákání, těmto lidem však umožňuje ventilovat těžkosti života, etnické spory, jeho násilnický tón odpomáhá od skutečného násilí. V jiném pořadu zpívaly rumunské ženy pohřební zpěvy za mrtvé, vyprávěly o rumunských pohřebních obřadech a pověrách, o vpravování duší a ukládání těl, vedle nichž jsou příběhy o Draculovi (i ten se na festivalu objevil, ovšem v ně-

mecké produkci) vyspekulovaná fikce. K tomu patří z opačného konce světa vyprávění islandských a grónských venkovanů o nadpřirozených úkazech, o němž trefně poznamenala bulharská kolegyně, že jejich věrohodnost spočívá v těch jazycích: kdybychom ty historky vyprávěli my, znělo by to úplně nezajímavě.

Ze „západních“ pořadů mimořádně vynikly dvě mikrohry z Pěti pohádek bratří Grimmů převyprávěných hráčem na violu. První vypráví o Hansovi, který si vysloužil jako tovaryš u výrobce hudebních nástrojů hroudu zlata. Ve vsi potká muzikanty, jimž chybí houslišta. Hans umí na housle hrát, ale nemá je. Poblíž ovšem bydlí obchodník, který housle prodává. Hansovi se moc nechce, ale nakonec obětuje svoje zlato a koupí housle. Hraje celou noc, pak jde dál, v hospodě potká čtyři hráče na dechové nástroje, jimž odchází hoboista. Co dělat, Hans vymění housle za hoboje. Pak se octne na pohřbu, kde doprovodí violoncellistu na harmonium, které vymění za svůj hoboje. Co ale s harmoniem? – a tak Hans přijme nabídku, že za ně může dostat violu. Ach jo, to není moc dobrý obchod, co s violou? A tak se Hans bez zlata i slávy vrátí domů, kde ho čeká šťastná matka. „Buď rád, Honzíčku, že máš violu, náš kvartet zrovna violu potřebuje!“ A tak Hans přece jenom ke štěstí přišel.

Brémské muzikanty už vyprávět nebudu, ale musím říci, že v těchto převyprávěných pohádkách je obsažen nejen muzikantský pohled na životní trable, ale i trable muzikantského světa. Ve dnech, kdy to v České filharmonii vřelo, bychom u nás rádi vysílali příběh o čtyřech hráčích, kteří, nespokojeni se svým platem, vydají se do Brém vlakem třetí třídy.

Dánský dokument Zlaté rohy a nejhoupější krádež století vypráví o národním eposu Adama Oehlenschlägera, čteném a nenáviděném celými generacemi žáků, o zlatých rozích, které rolníci vyoralí ze země v Jutlandu a které, vystaveny v muzeu, reprezentují esenci všeho dánského. Tento artefakt byl před sto lety ukraden, zloděj vypátrán a rohy v expozici nahrazeny bezcennou kopií. Když je současný profesionálně vybavený, ale zcela nevzdělaný zloděj v roce 2004 ukradne, vůbec neví, že riskuje kvůli mosazné napodobenině. V dokumentu jsme s veškerým zvukovým umem přítomní loupeži, zloděj Sunny nám podrobně vypráví, jak co udělal. Slyšíme experty – historiky, literární vědce, kriminalisty. Celek je ovšem zkomponován s okouzujícím nadhledem a humorem, takže pořad sám je metaforou vyprázdnění národních mýtů, dunivosti nacionálních příběhů, krojů a zpěvů. Jeden z „nesamozřejmých národů“ Václava Bělohorského tu sebevědomě stojí jako součást kultury „samozřejmé Evropy“ v osobách moderních rozhlasových tvůrců. Budiž ovšem na závěr řečeno, že Dánsko v posledních letech postavilo moderní, reprezentativní rozhlasovou budovu, čímž vyčerpalo prostředky, jichž se teď nedostává na program. Dokumentaristika byla jako

obor v dánském rozhlasu zrušena – snad tedy vítězství dánského tvůrčího týmu přispěje k tomu, aby byla zase obnovena.

O dalších pořadech na Prix Marulic v Chorvatsku, jakož i o vítězích a dalších cenách, na adrese <http://www.hrt.hr/prixmarulic/index.php>.

Pokud jde o kategorii Drama, do níž patří i jistý typ literárních pořadů, je situace složitější než v dokumentu. Přece jenom je drama nejnáročnější žánr, vyžadující zvláštní smysl pro radiofoničnost příběhu i komplikovanější dramaturgii a režii. Kromě drobných Pohádek bratří Grimmů, kde je nový výklad obsažen přímo v textu, zaznělo několik pořadů, kde se starý text nově vykládá zejména zvukovým řešením. Jde především o Huckleberryho Finna, německou inscenaci, v níž se slavný příběh z Mississippi odvíjí v rychlém tempu, s doprovodem tradice, s „filmovým“ zvukovým plánem v pozadí. Je to brilantní práce, ale v rychlém tempu se ztrácí pomalý tok Mississippi, pomalé chápání dobrotivého černochocha Jima, dlouhé vedení zanedbaného Húcka Finna. Z Marka Twaina, hloubka dva sáhy, zbylo jen půl metru pod hladinou řeky.

Rumunská mladá autorka a režisérka Ilinca Stihni přeložila z francouzštiny Lautréamontovy Zpěvy Maldororovy a doplnila je příběhem současného neukotveného městského mladíka. Rumuni jako by měli v genech smysl pro strašidelnost, její „sentimentální příběh sériového vraha“ je doprovázen hrůznými zvířecími zvuky, hudbou, vzlyky i smíchy. V Rumunsku prý Maldororovy zpěvy nikdo nezná – naši surrealisté by z pořadu měli radost. Rumunský rozhlas si velice zakládá na svých kvalitních pořadech, za posledních pět let se tím stal známý. Rumunské příspěvky doplnil ještě zajímavý dokument o jednom občanském protestu v Bukurešti. Tam – jako tady a všude v nových zemích EU – jsou největším nebezpečím pro města developéři. V Bukurešti nechávají majitelé domy zpustnout až do havarijního stavu, kdy ohrožují kolemjdoucí, aby je mohli prodat developerům, zbourat a postavit něco jiného – nejspíš obchodní centrum. V jednom takovém domě bydlí mladý houslista, který pod nouzovým dřevěným lešením uspořádal manifestační koncert na své stradivárky za záchranu starého domu. Vyvolal demonstraci s tisícovou účastí, velký čin občanské angažovanosti.

Stradivárek se týkal i nostalgický feature Helmuta Kopetzského z Německa Mistrů a amatér. Ten s touhou zahrát si deset taktů na stradivárky objel všechny možné houslařské továrny a dílny v Krušnohoří i v Itálii, aby nakonec zjistil, že na skutečné stradivárky si žádný amatér zahrát nemůže. Během jeho cest jsme se o houslích do-

zvěděli všechno možné, a autor si zahrál na jiné housle – deset taktů ze Stamice na závěr pořadu.

Ale zpátky k dramatu. Švédský rozhlas vytvořil radikální adaptaci Dostojevského Zločinu a trestu, v níž Raskolnikov je současný neurotický student, konfrontovaný s neustálými násilnickými scénami ve svém okolí a deptaný vlastními dluhy. Slyšeli jsme první díl třídílné hry, v níž mimořádným zážitkem bylo rozhlasové herectví i neilustrativní, vlastně realistický, současně však vrcholně obrazný zvukový plán.

Letošní Prix Marulic byla hodně duchařská, završila to moderní variace na Dracula nazvaná Krvavá říše a pera významné britské literární osobnosti A. L. Kennedyové. Vyvrcholením dramatu o kapitánu lodi, plující z Rumunska zpátky do Anglie, je metafyzický pohlavní akt jeho nepřítomné ženy s Draculou za účasti manžela a kapitánova smrt. V diskusi byl pořad hodnocen velmi příznivě, nám, kterým se nelíbil, připadal metafyzický orgasmus s upírem jako cosi hystericky přepjatého v konfrontaci se zmíněnými dokumenty – a nebo i s tím surrealistickým guru Lautréamontem. O upírech se dnes píše i knížky pro děti, těžko to Středoevropanu brát vážně.

Nejvíce literární, ale neobyčejně zajímavá byla inscenace BBC podle Thomase de Quinceyho Zpověď požívače opia. De Quincey byl v literatuře předchůdce Baudelaira i E. A. Poea, napsal řadu brilantních esejů (též Vražda jako krásné umění) a patří mezi kultovní autory dekadence, zejména pro ty čtenáře, kteří vyhledávají literární zpracování drogové zkušenosti. Režisér Garry Brown vytvořil herecky brilantní a zvukově přiměřenou inscenaci, v níž objevil a přiblížil pozapomenutého autora.

Na závěr je dobře připomenout, že velkým inspiračním zdrojem pro slovesné rozhlasové pořady je hudba. Vítězný australský dokument nazvaný Ďábel v hudbě se týkal fenoménu triton, intervalu, který je přesně polovinou oktávy (v C dur od c do fis) a jeho účinkování v hudbě všech období, stylů a žánrů. Základním vtípem tohoto pořadu bylo uvedení onoho ďábla a jeho starodávného, jakoby loutkového, mefistofelského smíchu přímo do hry. Některé pořady obsahovaly originální hudební kompozici, některé byly vytvořeny na hudebně kompozičním principu.

Z celkového programu festivalu zřetelně vystupoval rozdíl mezi rozhlasovou kulturou starých a nových zemí EU, přičemž Západ se vyznačuje jistou krizí témat a dokonalostí technických zvukových prostředků. Východ je autentičtější a v technickém provedení nijak zvlášť nezaostává. Nutno ovšem dodat, že tentokrát zcela chyběly pořady z Francie, Itálie a Španělska, takže zmiňovaný Západ je reprezentován především rozhlasovou tvorbou britskou, německou a skandinávskou.

Filip Rožánek

Multimédia a rádio, spojenci pro budoucnost

Březen býval měsícem knihy, pak měsícem internetu a teď už je několik let měsícem multimédií. Evropská vysílací unie (EBU) během prvního jarního měsíce pravidelně pořádá odbornou konferenci Multimedia Meets Radio, na které si zástupci veřejnoprávních médií vyměňují zkušenosti s novými technologiemi. Ani letos na ní nechyběla výprava z Českého rozhlasu...

Spolupořadatelé ze zahraničního vysílání holandského rozhlasu vybrali impozantní místo konání. Dvoudenní konference se odehrávala v úplně nové budově, která svou architekturou i vybavením podtrhovala účel, pro který byla postavena. Jmenuje se Media Park a sídlí v ní Institut zvuku a obrazu, jeden z nejobtějších archivů audiovizuálního obsahu v celé Evropě. Spravuje na 700 tisíc hodin televizních, rozhlasových, hudebních a filmových záznamů. Zároveň funguje jako kontinuální archiv královské rodiny i všech veřejnoprávních vysílatelů v zemi. A protože stojí v Holandsku, nejde o šedý beton s regály zaprášených cívek, ale naopak o téměř psychedelicky pestrobarevnou budovu s odlehčenou konstrukcí, zurčícími fontánami a nejnovějšími technologiemi. Chodí do ní nejen badatelé, ale i školáci na hodiny mediální výchovy a profesionální tvůrci.

Možnosti budovy se hodily také v průběhu konference. Inteligentní světla neregulovala jen míru osvětlení, ale také jeho barevnost. A pauzy mezi přednáškami vyplňovala projekční stěna, na kterou se z internetu automaticky načítaly ohlasy na předvedené prezentace. Nebylo jich málo, během konference se normou stalo komentovat dění na sociální síti Twitter, sdílet powerpointové soubory přes blogy a Facebook, a vůbec se interaktivně zapojovat do dění.

Ostatně, pokud nějaké téma letošního ročníku Multimedia Meets Radio dominovalo, byly to právě sociální síť a podobné nástroje, které podporují celosvětové sdružování lidí. Druhým hlavním okruhem byly aplikace pro mobilní telefony. Zástupci veřejnoprávních médií stále intenzivněji řeší problém, jak chytit posluchače, kteří jim utíkají pryč, protože pokrok je zjevně rychlejší než myšlení programových pracovníků.

Nepřeženeš a ignorovat nebudeš

V biblických dobách dostal Mojžíš od Boha desky s desaterem na hoře Sinaj. V dnešní době by mu Bůh pravděpodobně poslal e-mail. Nebo by mu toto setkání zanesl do internetového kalendáře od Google jako plánovanou schůzku. Anebo by žádného prostředníka nepotřeboval a zhuštil by desatero do 140 znaků v podobě zprávy na Twitteru.

Někdejší zaměstnanec BBC a současný konzultant Justin Kings přijel do Hilversumu s vlastním desaterem. Jako expert na nová média pomáhá firmám ovlivňovat, jak se o nich píše na internetu, co si o nich myslí uživatelé Facebooku, a podporuje nové metody propagace výrobků. Žádná firma nemůže nad Facebookem mávnout rukou: podle počtu uživatelů by Facebook byl čtvrtá největší země na světě. A nic není pro pověst firmy tak rizikové, jako nespokojená tichá pošta. Jeden uživatel si postěžuje, další se k němu přidá, o jejich názorech se automaticky dozví všichni jejich přátelé, kteří tyto názory pak nasdílí pro své přátele... a problém je na světě.

Kings dal dohromady deset pravidel, kterými by se měl řídit veřejnoprávní rozhlas, pokud si nechce na sociálních sítích utrhnout ostudu. Základní pravidlo je komunikovat – od toho přece sociální sítě jsou. Nestačí jen něco oznámit a o týden později si vzpomenout, že by bylo dobré vydat ještě něco dalšího. Mezitím se totiž mohou pod původním oznámením nahromadit komentáře a otázky uživatelů. A když jim na ně nikdo neodpoví, co udělají? Inu, takové ignorantské rádio opustí a najdou si lepší.

Ovšem dobré také je svou činnost na sociálních sítích **nepřehánět**. Nic nenašve uživatele tak, jako když ho zahlílíte tunou zpráv, které vychrlíte nejlépe během pěti minut, takže ho všechny zavalí jako utržená horská lavina. Veřejnoprávní rozhlas musí i v prostředí internetu **dodržovat pravidla hry**, tedy zachovat nestrannost a správnost sdělení. Jsou známé příklady moderátorů, kteří na soukromém Twitteru utrousili názor na politiku a noviny je potom postavily na pranýř.

Podstatný je také **přátelský přístup**. Za veřejnoprávní rozhlas by s uživateli měla komunikovat konkrétní osoba, která jim na jejich otázky odpoví normálním, neúředním a nešroubovaným jazykem. Veřejnoprávní médium zkrátka nesmí působit jako neosobní instituce, to je chování státní propagandy, ne sdělovacího prostředku, který si platí obyvatelé za to, aby se jim věnoval.

Důležitou roli má **počet fanoušků**. Stoupání jejich počtu je nutné chválit a zároveň je nezbytné rostoucí trend podporovat. Ve vysílání, na oficiálních internetových stránkách, v tištěných inzerátech, kdekoli – na adresu facebookové stránky se místo najde vždycky. Pokud médium veřejné služby nezíská žádné fanoušky, ukazuje to na vážný problém.

Fanoušci milují, pokud mají **podíl na obsahu vysílání**. Moderátor se může zeptat, jakého hosta nebo písničku by si přáli. Redaktor může shánět kontakty na zajímavé lidi. A tým reportérů se přes sociální sítě dozví o místních událostech a kulturních akcích. „Proto je důležité **naslouchat**, podporovat ty, kteří stojí na vaší straně, a chápat důvody těch, kteří vás nesnášejí,“ podotkl Kings.

Nezbytné je **vnímat témata**, jimiž diskuse na sociálních sítích žije. Proč dělat aktuální pořad o něčem, co lidi nezajímá, když je zjevné, že je páli něco jiného? Sociální sítě mohou sloužit jako inspirace pro dramaturgy a scenáristy. A zpravidla se najde i kvalitní **uživatelský obsah**. Facebook a Twitter jsou většinou první platformy, kam lidé posílají z mobilního telefonu fotografie mimořádných událostí a nehod, případně postřehy z místa.

Poslední pravidlo zní: **chovejte se jako ve vysílání**. „Musíte zazářit, ale nepřepálit to. Využívejte všechny funkce, které sociální sítě nabízejí. Nebudte nudní a dávejte najevo, že vás uživatelé zajímají,“ shrnul Kings.

Zkušenosti odjinud

Originálním způsobem se dvoudenního setkání zúčastnil Kasper Tostesen z dánské rozhlasové stanice P3. Seděl doma a svou prezentaci komentoval prostřednictvím videopřenosu v programu Skype. Stanice P3 oslovuje mladé posluchače a svůj obsah jim dodává všemi myslitelnými způsoby: intenzivně využívá webové stránky, Facebook, mobilní telefony atd. Navíc nechala naprogramovat malou aplikaci, kterou si může kdokoliv dát na své osobní internetové stránky nebo třeba na plochu počítače. Dá se přes ni poslouchat živé vysílání P3, ale také tam naskakuje program vysílání, informace z Facebooku a videa, která natočila redakce se zajímavými hosty.

Široce se mluví o aplikacích pro mobilní telefon iPhone. Tento mobil si neoblíbili jenom mladí lidé, ale v zásadě všichni, kdo podlehli marketingu společnosti Apple, která ho vyrábí. iPhone výrazně ovlivnil způsob, jakým běžná populace zachází s mobilem. Právě pro iPhone se vyvíjí celá řada aplikací a rozhlasové stanice v nich vidí možný zdroj příjmů i posluchačů. Zájem by tu byl: 37 ze stovky nejpůvodnějších aplikací pro iPhone jsou aplikace rozhlasových stanic. Používají je 4 miliony posluchačů denně a majitelé mobilů si jich nainstalují 25 tisíc za jediný den.

Český rozhlas jednu také nabízí, umožňuje poslouchat na telefonu vysílání všech stanic vč. digitálních. Francouzský rozhlas takových aplikací vyvinul hned osm najednou, další chystá. Němci udělali speciální aplikaci na sledování televizních zpráv. Na-

opak váhají Dánové a Švýcaři, kteří jsou ve svízelné finanční situaci a navíc není jisté, zda by expanzi do mobilních telefonů obhájili před politiky.

Panevropská spolupráce

Evropská vysílací unie si důležitost nových technologií uvědomuje a snaží se svým členským organizacím ulehčit jejich nasazování. Jedním z pomocných kroků má být přehrávač internetového vysílání a pořadů ve formátu MP3, jehož vývoj unie zaplatila a teď se ho chystá za zvýhodněnou cenu nabízet národním rozhlasům a televizím. Umí zobrazovat informace o písničkách a interpretech, zvládá vkládání reklamy, umožňuje zapojit webkameru. Ale licence není ani po slevě z nejlevnějších: v přepočtu přijde bratru na čtvrt milionu korun.

V plenkách je zatím výměnný systém, ve kterém by si členské organizace EBU měly bezplatně předávat videozáběry a audionahrávky. Zapojila se do něj také Organizace spojených národů, která v něm nabídla například záběry ze zemětřesením postiženého Haiti. Systém je na adrese <http://mes.ebu.ch>, ale chyb je v něm víc než skutečných funkcí. V době konání Multimedia Meets Radio stále nefungovaly některé základní nabídky a celé prostředí působilo příliš technokraticky a těžkopádně, jakkoliv se přítomní shodli, že taková věc by se asi hodila.

Příští Multimedia Meets Radio se uskuteční zřejmě v Ženevě v březnu 2011. Letos Český rozhlas zastupovali Alexandr Pícha a Filip Rožánek z internetové divize.

JUDr. Marek Beneš

Zpráva z cesty: 110. řádné zasedání Výboru pro právní a veřejné záležitosti EBU, Geneve, 28. – 29. 4. 2010

Nejdůležitější body jednání:

1. EBU White Paper on Copyright

Na zasedání byli účastníci seznámeni s prvním vývojem po finalizaci Bílé knihy autorského práva EBU (EBU White Paper on Copyright). Proběhla prezentace hlavních myšlenek Bílé knihy pro členy Evropského parlamentu a vládní experty států EU formou „televizní show“. Ohlasy na provedení prezentace byly velice kladné. Nyní se EBU zaměří na prosazování klíčových myšlenek Bílé knihy v jednáních s Komisí a členy EP při návrzích nové legislativy.

Klíčovým posláním celé Bílé knihy je heslo „Strong Rights – Easy Access“. Evropská komise dala najevo, že se některými návrhy bude vážně zabývat a v nejbližší budoucnosti by se mělo jednat především o dvě témata: Zpřístupnění archivů a nová regulace kolektivní správy práv.

EBU prosazuje v Bílé knize následující opatření pro zjednodušení systému autorského práva a přístupu uživatelů k chráněnému obsahu tak, aby systém odpovídal dnešní situaci provozování nových médií a dalších technologií:

- Namísto nynějšího rozdělení užití vysíláním a užití zpřístupněním na internetu by měl být nově zaveden způsob užití „sdělování audiovizuálních médiál-

ních služeb veřejnosti“, který by zahrnul jak vysílání, tak i internetové nelineární sdělování obsahu. Tento způsob by měl vyjít z pravidel aplikovaných na satelitní vysílání = pravidlo země původu, a měl by být technologicky neutrální (sdělování veřejnosti jakýmkoliv technickým kanálem).

- Práva k simultánnímu, nezměněnému a nepřerušnému přenosu vysílání pocházejícího z členských států EU jakoukoliv technologií by měla podléhat stejnému systému jako u kabelové retransmise, tzn. že práva vysílatele by měla být řešena s konkrétním vysílatelem a ostatní práva přes kolektivního správce.
- U jedné činnosti by mělo být zamezeno duplikaci práv, tzn. pokud je právo ke sdělování obsahu veřejnosti zaručeno buď smluvně nebo kolektivním správcem, mělo by automaticky pokrýt práva nutná k využití práva sdělování veřejnosti (např. zhotovení rozmnoženin apod.).
- EU by měla přijmout režim rozšířených kolektivních správ známý ze skandinávských států, tak aby právo sdělování obsahu veřejnosti obsahující i veškeré on-line užití bylo spolu s vysílacími právy zahrnuto do kolektivní správy a obsaženo v hromadných smlouvách.

- Měl by být nalezen režim, jak umožnit vysílatelům zpřístupnit své archivy on-line bez administrativní zátěže, např. zahrnutím pod rozšířenou kolektivní správu.
- Pravidla pro kolektivní správce práv by měla zahrnovat minimální standard na celoevropské úrovni a umožnit kontrolu efektivnosti a transparentnosti kolektivní správy, a to s cílem zachovat jednoduchý systém one-stop-shop řešení pro uživatele, včetně stávajícího systému recipročních smluv mezi správci.

2. Belet Report

Poslanec EP Ivo Belet připravil zprávu „Vysílání veřejné služby v digitální době – budoucnost duálního systému“, kterou bude p. Belet prezentovat kulturnímu výboru EP 24. června 2010. Zpráva vyšla z problémové situace vysílatelů veřejné služby v některých státech EU (Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Slovensko), kde dlouhodobě řeší problémy především podfinancování vysílání veřejné služby, ale také další, jako např. nestabilitu a časté změny managementu, nestabilitu legislativní úpravy, politický tlak atd.

EBU zpracovala z vnitřních údajů zprávu, která dané problémy některých členů EBU popisuje (Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Slovensko, Albánie, Bosna a Hercegovina, Chorvatsko, Kosovo, Moldávie, Černá Hora). Na základě toho byl připraven a p. Beletovi odeslán dopis, který se ke zprávě vyjadřuje:

EBU vítá a podporuje následující body zprávy:

- jasná podpora existenci duálního systému vysílání (soukromé x veřejné služby), včetně podpory silného, životaschopného a dostatečně financovaného vysílání veřejné služby (PSB)
- uznání, že tradiční média v dnešní době nemohou přežít bez expanze do sféry nových médií
- znepokojení z extrémně složité situace PSB v některých státech EU, především kvůli nedostatečnému financování
- potvrzení, že standardy, které pro fungování PSB popsala Rada Evropy, jsou relevantní i v kontextu EU a acqis communautaire

EBU by však ráda viděla, kdyby ve zprávě byly více zdůrazněny tyto body:

- Důraz na skutečnosti, proč Evropa potřebuje PSB, především pak na to, že PSB přispívá zásadně k evropské audiovizuální produkci, ke kulturní diverzitě a identitě, k pluralismu a k fungování demokracie. Proto je PSB zapotřebí v celé Evropě a nikoliv jen v jejích bohatších státech. Je zapotřebí podtrhnout, že PSB jsou důležité pro informování veřejnosti, veřejnou diskuzi a formování názorů veřejnosti.
- Nabídka služeb PSB v nových médiích je klíčovou hodnotou pro společnost, protože pouze tak se PSB dokáží dostat ke všem skupinám veřejnosti, nezávisle na médiu a technologii, kterou k přístupu k informacím kdo používá. Proměna vysílatelů veřejné služby na média veřejné služby by měla být podstatnou součástí strategie rozvoje v této oblasti.
- Dostatečné financování PSB není důležité pouze pro jejich nezávislost, tak jak píše zpráva, ale zásadně pro možnost splnit poslání veřejné služby, tak jak je

v kterém členském státě definováno (public service remit). Systém financování musí být postaven jako dlouhodobý a dostatečný pro naplnění poslání veřejné služby tak, aby odpovídal sociálním, kulturním a demografickým potřebám společnosti.

3. Zpráva EP o nařízení Brussels I a Rome II

Evropský parlament připravuje zprávu o fungování Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II) a Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Brusel I).

Nařízení o rozhodném právu Řím II obsahuje výjimku, která z jeho působnosti vyjímá porušení práv na soukromí a ochranu osobnosti (čl. 1. odst. 2. písm. g) Nařízení: „Z oblasti působnosti tohoto nařízení se vyjmají mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z narušení soukromí a osobnostních práv, včetně pomluvy.“

Nařízení o uznávání výkonu rozhodnutí a o příslušnosti (Brusel I) žádnou takovou výjimku neobsahuje. Proto se i na tato porušení práva (ochrana osobnosti, soukromí, čest, pověst, atd.) aplikuje čl. 5 odst. 3 Nařízení: „Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována ve věcech týkajících se protiprávního jednání či jednání, které je postaveno na roveň protiprávnímu jednání, u soudu místa, kde došlo nebo může dojít ke škodné události.“ Toto ustanovení se použije i pro případy zpravodajství či reportáží, kdy osoba citící se být poškozená může žalovat vydavatele či vysílatele tam, kde došlo či může dojít k újmě na cti atd. Vzhledem k tomu dochází často k tzv. „libel tourism“, kdy dobře informované dotčené osoby žalují vydavatele tam, kde je to pro ně nejvýhodnější, což bývá většinou v Anglii a Walesu, kde jsou velmi příznivé podmínky pro podobné žaloby a velmi vysoké postihy a náklady řízení.

Poprvé v historii postihla taková situace ne vydavatele, ale vysílatele. Finský vysílatel veřejné služby YLE čelí žalobě u okresního soudu Novo Mesto ve Slovinsku kvůli reportáži o údajné korupci při nákupu finských transportérů slovinskou armádou, přičemž v reportáži bylo zmíněno i jméno bývalého premiéra Slovinska Janeze Janši, jako osoby do korupce zapojené. Reportáž odvysílala YLE a poté v rámci výměny EBU také RTVSLO. Janez Janša poté podal žalobu u okresního soudu Novo Mesto proti YLE a reportérům YLE a žádá 1,5 milionu Eur. Spor je veden ve slovinštině a už jen sehnat advokátní kancelář, která se v dané problematice orientuje a domluví se slovinštinou, trvalo YLE polovinu lhůty, kterou jim soud stanovil pro vyjádření se k žalobě.

Vzhledem k tomu, že vysílání a webové zpravodajství jsou k dispozici po celém světě, je možné, že podobných případů přibude. Reportáž např. na webu rozhlasu v angličtině může být žalována u soudu v Londýně se všemi důsledky z toho plynoucími. Proto se EBU obrátila na p. Tadeusze Zwiefku, reportéra zprávy k fungování Nařízení Brusel I, aby se pokusil ve zprávě poukázat na tyto případy a aby navrhl vyjmout podobné spory z působnosti Nařízení, anebo aby Nařízení stanovilo výjimku s kompromisním návrhem tak, aby nebyla ohrožena svoboda slova a svoboda šíření informací. EBU v dané věci spolupracuje se sdruženími vydavatelů novin, např. ENPA, EPC, IFJ-EFJ nebo FAEP.